

Remonstrantse Gemeente Rotterdam  
Zondag 25 augustus 2024

*Thema: Eerlijk is vals*

**Welkom en aansteken van de kaars door lid van de kerkenraad**

**Orgelspel**

*(Gemeente gaat staan)*

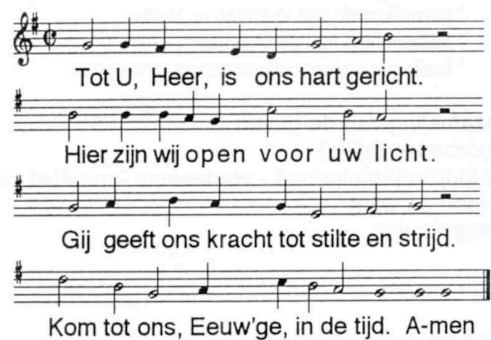
**Aanvangslied 837 Iedereen zoekt U, jong of oud**

**Votum en groet**

Onze hulp is in de naam van de Heer  
die hemel en aarde gemaakt heeft  
die trouw houdt tot in eeuwigheid  
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede  
van God onze Vader  
en van Jezus Christus, de Heer.  
Amen.

**Antwoordslied Tot U, Heer, is ons hart gericht**



Tot U, Heer, is ons hart gericht.  
Hier zijn wij open voor uw licht.  
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.  
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

*(Gemeente gaat zitten)*

**Gebed**

Eeuwige God,  
Hier in uw huis klinken steeds dezelfde woorden. Sinds mensenheugenis worden wij  
opgeroepen om ons te vernieuwen, om ons open te stellen voor uw boodschap van liefde.  
Tegelijkertijd zijn wij meestal hardnekkig en halsstarrig. We leven zoals we leven en we  
vinden het eigenlijk wel best.  
We horen uw boodschap van liefde. We luisteren naar uw roepstem, maar eigenlijk  
verandert er niets.

Wil ons, o God, in beweging zetten. Wil ons openen voor het verrassende van uw boodschap. Wil ons uw licht tonen.  
Amen.

### **Lied 834 Vernieuw Gij mij, o eeuwig licht**

#### **Bijbellezing Mat. 20: 1-16**

1 Jezus zei: 'Dit voorbeeld leert je iets over Gods nieuwe wereld.

Er is een man die een wijngaard heeft. Vroeg in de ochtend gaat hij op weg. Hij zoekt arbeiders om in zijn wijngaard te werken. 2 Hij spreekt een bedrag met hen af: het normale loon voor een dag werken. En hij stuurt ze naar zijn wijngaard.

3 Later die ochtend gaat de eigenaar van de wijngaard weer op weg. Hij ziet mannen op straat die nog geen werk hebben. 4 Hij zegt tegen hen: 'Ga maar in mijn wijngaard werken. Ik zal jullie een eerlijk loon geven.' 5 De mannen gaan aan het werk.

Om twaalf uur en om drie uur 's middags gaat de man opnieuw op weg. Weer stuurt hij de mannen die hij tegenkomt, naar zijn wijngaard.

6 Als de dag bijna om is, gaat de man nog één keer op weg. Weer ziet hij mannen op straat staan. Hij vraagt: 'Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?' 7 De mannen antwoorden: 'Niemand heeft ons vandaag werk gegeven.' Dan zegt de man: 'Ga maar in mijn wijngaard werken.'

8 Als het avond is, zegt de eigenaar van de wijngaard tegen de man die zijn zaken regelt: 'Roep alle arbeiders en geef ze hun loon. Betaal eerst de mannen die het laatst gekomen zijn. En als laatste de mannen die het eerst kwamen.'

9 De mannen die maar kort gewerkt hebben, zijn dus het eerst aan de beurt. Zij krijgen het normale loon voor een dag werken. 10 De mannen die de hele dag gewerkt hebben, zijn het laatst aan de beurt. Zij denken: Wij zullen dan wel meer krijgen. Maar ook zij krijgen het normale loon voor een dag werken. 11-12 Met het geld in hun hand komen ze bij de eigenaar van de wijngaard. Ze zeggen: 'Het is niet eerlijk! Die anderen hebben maar één uur gewerkt. Wij hebben de hele dag hard gewerkt in de hete zon. En nu krijgen zij evenveel als wij!'

13 De eigenaar zegt tegen één van die mannen: 'Beste vriend, ik heb jullie niet oneerlijk behandeld. We hadden toch het normale loon afgesproken?' 14 Ga rustig naar huis met je geld. Ik wilde de mannen die het laatst kwamen, net zo veel geven als jullie. 15 Het is mijn geld. Ik mag ermee doen wat ik wil. Waarom zijn jullie jaloers als ik anderen goed behandel?'

16 Zo zal het gaan in de nieuwe wereld. Mensen die nu het laatst komen, zullen dan vooropgaan. En mensen die nu het eerst komen, komen dan achteraan.'

### **Lied 756: 1, 2, 4, 5 en 6**

#### **Preek**

Wellicht, beste mensen, weet u dat ik uit een wat groter gezin kom met zes kinderen. U zult begrijpen, daar was altijd wel wat gedoe. Mild gezegd: de zes kinderen waren het niet altijd met elkaar eens en een handgemeen kon zomaar ontstaan.

Meestal hadden mijn ouders een heldere stelregel. De oudste van de combattanten moest zich het beste gedragen. En als die dan riep dat dat niet eerlijk was, zeiden mijn ouders: 'eerlijk is vals'. Zie daar in een notendop de samenvatting van de bijbeltekst die we lazen vanmorgen. En daarmee natuurlijk ook van de preek, want u begrijpt, ik wil niet tegen de bijbeltekst ingaan.

Eerlijk is vals. Het doet me denken aan een bezoek - dat heb ik vast ook al eens eerder verteld - dat ik bracht aan de begraafplaats bij de Hervormde Kerk bij Den Hoorn op Texel. Een klein begraafplaatsje en ik liep daar rond en kwam een steen tegen met een prachtige tekst: 'Het leven is niet eerlijk, wen d'r maar an'.

Ook alweer zo van toepassing op de bijbeltekst die ik u daar heb voorgelezen.

Het bijbelverhaal dat we daarnet lazen is niet erg fijn. Het gaat in tegen alles wat we normaal gesproken rechtvaardig vinden. Loon naar werken. Wie meer werkt, krijgt meer loon. Wie weinig werkt, krijgt minder. Dat vinden we eerlijk. Maar in het bijbelverhaal geldt een andere eerlijkheid. Eerlijk is wat er afgesproken is. En voor alle partijen - ook voor degenen die al heel vroeg begonnen waren - was het een keurig loon. Meer dan je normaliter zou verwachten. Niemand is onrecht aangedaan. Alleen zijn sommigen nog vriendelijker benaderd dan anderen. Mag ik niet goed doen, vraagt de baas. Duidelijk is natuurlijk dat deze boodschap niet zomaar verwijst naar een baas die goed doet, maar naar een Baas met een hoofdletter die goed doet, de grote Baas.

Opvallend is natuurlijk wel, dat het verhaal zo verteld wordt, dat het wel moet wringen. Niet uitbetalen op volgorde van binnenkomst, maar andersom. Zo kun je natuurlijk stenen laten vechten. Maar dat is natuurlijk ook bedoeld. Zo valt er wat te leren.

Dit verhaal hoort bij een hele reeks verhalen die onze ethiek bevragen. Het evangelie staat vol met verhalen waar iemand - dus meestal God - goed doet, maar waar wij omstanders dat wat ingewikkelder vinden. Denk aan de zoektocht naar het ene verloren schaap, terwijl de 99 anderen even achtergelaten worden. Denk aan de verloren zoon die met alle égards binnengehaald wordt. Het gemeste kalf wordt voor hem geslacht. De oudste zoon moppert. Hij durfde amper een bokje op te eten met zijn vrienden.

Het zijn verhalen die de gebruikelijke wereldorde telkens op zijn kop zetten. Het goede is er voor iedereen die zijn best heeft willen doen. Ook al maakte hij er eerst een zootje van. Iedereen die zich ervoor opent, mag delen in Gods liefde en genade.

Dit zijn natuurlijk begrippen die we over het algemeen wat groot en wat ingewikkeld vinden.

Afgelopen donderdag zat ik met Marieke - we waren een paar daagjes weg - bij een goed restaurant in de Kop van Noord-Holland. Een joviale ober vroeg ons wat we wilden hebben als aperitief. 'Waar hebben jullie trek in? Wat hebben jullie verdiend?' De calvinist in mij dreigde direct te zeggen: we hebben niets verdiend. Het is allemaal genade. Maar goed, we hadden een paar vrije dagen, dus ik hield me maar eens in. De verse jus d'orange smaakte me best.

Het Nieuwe Testament staat vol met een bijna overdreven ethiek. Het is vaak onmogelijk wat er van ons gevraagd wordt. Laat ik eens een paar lastige voorbeelden noemen. Als je oog je tot zonde brengt, ruk het uit. Word volmaakt, zoals je hemelse vader volmaakt is. Verkoop al je bezittingen en geef het aan de armen. Wees blij, de broer die dood was, is weer levend geworden. We moeten feest vieren. Als iemand je dwingt één mijl te gaan, loop dan ook een extra mijl mee.

Laten we eerlijk zijn: het is allemaal bijna onmogelijk om te doen. Zo onmogelijk als het voor een kameel is om door het oog van een naald te gaan, zo onmogelijk is het voor een rijke om Gods Koninkrijk te betreden. Zo onmogelijk is dit alles voor een mens, levend in de 21ste eeuw, met het motto: succes is een keuze. Ga in je kracht staan, maak het waar, om te beseffen dat alles genade is. Dat we het niet verdiend hebben, maar allemaal krijgen. Theologen proberen natuurlijk al 2000 jaar de verhalen zo uit te leggen, dat er niet staat wat er staat. Daar komen de meest creatieve uitleggingen van, maar ook u voelt wel aan, dat dat een verloren strijd is. Er staat gewoon wat er staat. En beter proberen we dat te begrijpen dan te verdonkeremanen.

Het neoliberalisme is het evangelie van onze tijd geworden. De mondige burger moet het beste uit zichzelf halen. Je kunt er voor kiezen om succes te hebben. Je moet er hard voor werken, maar ook hier geldt het geloof in de American Dream: van krantenjongen tot miljonair.

Nu wordt dit geloof natuurlijk het meeste aangehangen door wat sinds Joris Luyendijk zeven vinkjes of zes vinkjes heten. Mannen, respectievelijk vrouwen, die alles in het leven mee hadden. Die in de goede wieg geboren zijn, die op de juiste plek hebben kunnen studeren en in contact kwamen met de mensen om hen heen die het ook al goed hadden en hen verder konden helpen.

Het motto 'succes is een keuze' maakt dat we met gemak de mensen die geen succes hebben kunnen afschrijven. Dat zijn de luiwammes van deze wereld of de gelukzoekers.

Zo kijkt onze huidige regering er tegenaan. En wat jammer is: niet alleen vanuit partijen waar je het van zou verwachten, maar ook met steun van de partijen die je wijzer zou achten. Er waait een kille wind door het land, waarbij het eerste slachtoffer met een naam een jongen is, die in plaats van naar de middelbare school terug naar een thuisland moet, waar hij nooit geweest is en waar hij de taal niet spreekt. Het zijn tenslotte de regels die we met elkaar hebben afgesproken en aan die regels moeten we ons houden.

Het Evangelie heeft lak aan dit soort regels en vertelt ons een ander verhaal. Het vertelt ons aan de ene kant over een morele verplichting die meer is dan het gewone. Er wordt veel van ons verwacht. Maar ook aan de andere kant vertelt het verhaal ons, over iets dat meer is dan het gewone. Namelijk het goede dat vanuit de hemel over ons allen uitgestort wordt.

Een goddelijke boodschap van liefde, hoe dan ook. Van er mogen zijn, altijd, wat er ook gebeurd is. Van een grenzeloze betrokkenheid op ons mensen, wie of wat we ook zijn. Van een overstelpende goedheid, die we zomaar gratis - dat is genade - voor niets krijgen.

Weer even terug naar het bijbelverhaal van vanmorgen. Iemand heeft een wijngaard en zoekt arbeiders. Hij betaalt netjes wat hij heeft afgesproken. Hij doet niemand tekort. Alleen: de mensen voelen zich tekort gedaan. Menen recht te hebben op meer. En hebben tegelijkertijd geen vreugde in de anderen die het ook goed hebben. Als mensen denken te weinig te krijgen, is dat meestal in vergelijking met anderen. Als mijn auto maar groter is dan die van de buurman. Ik heb eigenlijk wel meer verdiend. Want ik doe het zo bijzonder. Nee, mij kun je niet afschepen met wat die ander ook krijgt.

Ook in de eerste tijd van het christendom waren er mensen die hier moeite mee hadden. Mensen die al vroeg Jezus gevolgd hadden, vonden het moeilijk dat mensen die later

kwamen eenzelfde positie konden innemen. Onder de discipelen werd ook al gestreden wie de eerste plek had. Wie in de hemel aan de rechterhand van Jezus zou zitten. Ook voor die eerste tijd was de boodschap dus te moeilijk. Een radicale omkering van de waarden die wij voor vanzelfsprekend houden.

Ik kom tot een afronding.

Dit verhaal, deze gelijkenis, begint met te vertellen wat de clou is: dit voorbeeld leert je iets over Gods nieuwe wereld. Gods nieuwe wereld, Gods werkelijkheid. Een wereld zoals God die bedoeld heeft. Een wereld die al bestaat, als wij erin willen geloven. Een wereld die zomaar om ons heen kan verschijnen, als wij daarnaar willen leven.

De vraag is aan ons of het lukt om onze gewone rechtvaardigheid opzij te zetten voor een hogere rechtvaardigheid. Of het ons lukt om onze medemens werkelijk op hetzelfde niveau te zien als wij zelf. Of we het aandurven om werkelijk blij te zijn, met de naaste die net als wij zelf, iets moois ontvangt.

Dat lukt als we blij zijn met wat we ontvangen. Als we het waarderen, dat de zon elke morgen weer opgaat. Als we ons leven, als uit Gods hand ontvangen.

Een mooie uitdaging om daaraan te werken.

Amen.

## Stilte

## Orgelspel

### Voorbeden en stil gebed, afgesloten met gezamenlijk gebeden 'Onze Vader (oec. versie)'

*Tijdens de voorbeden 367b*

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Eeuwig God,

In de stilte borrelen de gedachten en de woorden in ons op.

We overdenken wat we van u hebben ontvangen, wat ons geschonken is.

We mogen onszelf gelukkig prijzen voor het leven dat we ontvangen hebben. Voor de nieuwe kansen die we telkens ontvangen. Voor de liefde waarmee we omringd worden. Voor de mensen om ons heen, die hun handen uw handen laten zijn. Voor de steun in de rug als het moeilijk is. Voor de hand die ons vastgrijpt.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Help ons, o God, om dit ook voor anderen te zijn. Om uit uw roeping te leven. Om onze medemens te zien staan. Om vertrouwen te hebben in uw licht, dat doorbreekt. Om uw warmte te leven.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

Wees met uw wereld, o God, wanneer wij mensen er zo'n bende van maken. Wanneer oorlog en ellende de boventoon voeren. Wanneer mensen strijd zoeken in plaats van

liefde. Wanneer honger en nood heersen, terwijl wij er ook voor elkaar zouden kunnen zijn.

Ontferm u over uw mensen, wanneer wij onze medemens in de steek laten of denken dat we niets kunnen. Houd ons en alle mensen vast.

v. *Zo bidden wij tezamen*

a. *Heer, onze Heer, ontferm u over ons.*

In de stilte willen we u bidden voor uw wereld, voor uw mensen, ja ook voor ons zelf. In de stilte willen we bidden, omdat we durven te geloven dat u naar ons luistert.

[...]

Onze Vader die in de hemel zijt,  
Uw naam worde geheiligd;  
Uw Koninkrijk kome;  
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.  
Geef ons heden ons dagelijks brood;  
En vergeef ons onze schulden,  
Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;  
En leid ons niet in verzoeking,  
Maar verlos ons van de boze.  
Want van U is het Koninkrijk  
En de kracht en de heerlijkheid  
In eeuwigheid.  
Amen.

## **Mededelingen**

*(Gemeente gaat staan)*

**Slotlied 978: 1, 2 en 3**

### **Uitzending en zegen**

Bevestigen wij dan ons geloof in een leven van liefde  
aanvaarden wij onze verantwoordelijkheid voor onze geloofsgemeenschap,  
haar taak in deze wereld, met haar noden  
en gaan we dan van hier naar ons huis en onze levensopdracht  
onder Gods zegen.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen

**Antwoordlied 978: 4**

### **Orgelspel**